

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGISK
OCH SPECIALPEDAGOGIK**

Digital Alfabetisering

En studie om analfabeters språkinlärning med stöd av digitala verktyg

Sara Baker

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LAU927
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT 19
Handledare: Per-Olof Thång
Examinator: Ingrid Berglund
Nyckelord: Digitala verktyg, Digitalisering, Alfabetisering, SFI, Analfabeter, Illitterata, Vuxenutbildning.

Abstract

För att nyanlända vuxna ska kunna komma in i det svenska samhället finns det krav på olika kunskaper de ska uppnå. Genom att lära sig att använda digitala verktyg öppnas nya möjligheter till att involveras i sociala och kulturella sammanhang. Skolverket har som krav på att lärare som undervisar svenska som andra språk -SFI ska använda digitala verktyg i sin undervisning. Litteraturen lyfter även fram att elever som saknar läs- och skrivförmåga kan gynnas av att använda digitala verktyg som hjälpmedel för att lära sig ett nytt språk.

Studien undersöker hur SFI lärare skapar undervisning med hjälp av digitala verktyg för att lära analfabeter svenska. Metoden som används i studien är kvalitativ och bygger på en litteraturstudie, intervjuer med SFI lärare som jobbar med analfabeter och observationer av deras lektioner.

Studiens slutsatser visar att lärare använder muntlig kommunikation i form av bild, ljud och ljus. Till sin hjälp har de digitala verktyg som datorer, surfplattor och applikationer. Ett annat arbetssätt är att lärare lägger även upp lektionsmaterialet digitalt. Lärarna anpassar undervisning efter elevernas inlärningsbehov och väljer digitala verktyg som passar till lektionsinnehållet.

-
- Syfte:** Syftet med denna studie är att undersöka hur SFI lärare skapar undervisning med hjälp av digitala verktyg i samband med språkinläring för analfabeter.
- Teori:** Tidigare forskning med tydliga resultat inom området saknas, dock finns det en del som tyder på att lärarna kan uppleva osäkerhet i sitt arbete med digitala verktyg.
- Metod:** Fältstudie som följer fyra SFI 1 lärare i en SFI verksamhet på en vuxenutbildning i södra Sverige.
- Resultat:** Lärarna jobbar med digitalisering på individanpassade sätt, lärarnas attityder gentemot digitaliseringen är mest positiva.

Förord

Ett stort tack till alla SFI lärare som ställde upp för denna studie, jag är tacksam för er tid. Jag vill även tacka min handledare Per-Olof för hans hjälpsamma kommentarer och feedback. Slutligen vill jag tacka min familj för hjälpen och stödet jag fick under denna tid.

Innehållsförteckning

Bakgrund	2
Problemformulering	2
Syfte	4
Frågeställningar	4
Litteraturgenomgång	5
Undervisningsmetoder.....	5
Språkinläring	6
Digitala verktyg i undervisningen	8
Metod	13
Forskningsmetod och urval	13
Litteraturundersökningen	14
Etiska övervägande.....	15
Intervjuer och observationer.....	16
Dataanalys och kritisk tänkande.....	17
Resultat.....	18
Observationer	18
Observation 1	18
Observation 2	19
Observation 3	19
Observation 4	20
Intervjuer	20
SFI och svenska samhället	20
Tankar kring digitalisering	21
Användning av digitala verktyg	22
Pedagogiska arbetssätt.....	23
Planering, mål och struktur	24
Diskussion	25
Arbetssätt i undervisningen.....	25
Språkinläring på olika sätt.....	26
Digitala verktyg som hjälpmedel	27
Slutsatser	29
Vidare forskning.....	30
Referenslista	31
Bilaga 1	34
Bilaga 2	35

Bakgrund

Problemformulering

Vi lever idag i en värld som är i konstant förändring och utveckling. Denna förändring syns tydligt inom allt från hur vi idag tittar på tv, hur vi köper biljetter till bussen eller lånar en bok. Den ständiga digitaliseringen av vår värld syns även tydligt i våra skolor, digitaliseringen är nu även en del av kunskapskraven i skolorna. Enligt skolverket ska ”undervisningen ska även bidra till att eleven utvecklar sin kompetens att använda digital teknik, relevanta verktyg och medier för information, kommunikation och lärande.” (Skolverket, 2018).

Vuxenutbildningen, SFI inkluderat, liksom resten av skolvärlden i Sverige ska följa detta och uppfylla digitaliseringskraven. För elever som inte behärskar det svenska språket och lärare som arbetar inom SFI kan dessa krav vara problematiska.

En SFI elev börjar sin resa in i den svenska skolan genom att skriva in sig med hjälp av en välkomnande verksamhet, denna verksamhet vägleder sedan vidare eleverna till skolan som valts. Personalen på vuxenutbildningen, där studien utfördes, får information om eleven.

Kartläggningen med information om eleven och deras tidigare studien skickas till vuxenutbildningen för att eleven ska placeras i rätt kurs och nivå. Eleverna som läser SFI läser kurserna (A, B, C och D) efter varandra i sin egen takt, kurserna är till stor del individanpassade och det är elevens progression som läraren fokuserar på. SFI 1 elever, analfabeter och före detta analfabeter, studerar cirka 15 timmar i veckan med en eller två lärare som planerar och lägger upp undervisningen efter elevernas behov och nivå. Där kan eleverna studera inom olika former och takt, dessa 15 timmar fördelars på fem dagar och eleven kommer in till skolan på förmiddagen eller eftermiddagen. Elever som fortsätter att utvecklas i sin språkliga inläring stannar kvar i skolan och studerar vidare, elever vars progression stannar får lärarna hjälpa att hitta en mer passande studieform eller en annan passande lösningen.

Kraven för sociala kompetenser förändras i samband med förflyttning från ett land till ett annat menar Rydén (2007). För ett väl fungerande samhälle med sociala och kulturella samverkan krävs det att alla individer involveras i samhällsliga förändringar. Därför är det viktigt för vuxna som anländer till Sverige att involveras i samhället genom att bland annat lära sig användningen av digitala verktyg (Rydén, 2007). Skolverkets krav om digitala förmågor i svenska för invandrare, SFI, utbildningen ska främja den sociala och digitala

utvecklingen i samhället. Digitala kunskaper är viktiga för elever att utveckla för att klara sig i samhället och arbetslivet anser Skolverket (2019). När det gäller kravet på digital kompetens och förmågan att hantera teknisk utrustning skriver Eklund och Thörnroth Engborg (2018) att som förälder behöver man hålla reda på mycket kring sina barn och kontakten med deras skola. Skolans föränderliga system till digitala läroplattformar innebär att scheman, läxor, information kring aktiviteter och möten sker online och därför ställer krav på föräldrarnas digitala kunskaper.

Att stå utanför informationssamhället är något som kan leda till konsekvenser i vardagen, skriver Eklund och Thörnroth Engborg (2018). Många av de digitala verktygen som vi har tillgång till idag används för att underlätta vardagen och för att lättare komma i kontakt med till exempel myndigheter, skolor och banker. Därför har SFI utbildningen en viktig roll att genomföra när det gäller att undervisa elever och få de att komma in i samhället (Eklund och Thörnroth Engborg, 2018). Franker (2004) skriver att förändringen i hur man undervisar på vuxenutbildningen världen över går långsamt framåt. Det ”krävs en konsekvent, kunnig och väsentlig utökad satsning för att vända trenden och minska antalet analfabeter i världen” (Franker, 2004). Att lärare använder digitala verktyg som metod i undervisningen kan vara ett stöd för svenska som andraspråks elever i sin språkinläring. Även Eklund och Thörnroth Engborg (2018) hävdar att den digitala kunskapen är viktig för svenska som andraspråks, SFI lärare att lära ut i samband med vuxna elevers språkinläring. För elever som helt saknar skriv och läsförmåga och benämns som analfabeter är digitala verktyg ett bra hjälpmedel för att lära sig ett nytt språk (Mörling, 2015). Även Liberg (2007) hävdar att ”det är både den sociala interaktionen och olika typer av sociokulturella redskap som ger oss stöd i vårt lärande och i utvecklandet av vårt tänkande” (Liberg, 2007). Dessa redskap kan bland annat vara digitala verktyg, såsom datorer, internet och surfplattor (Liberg, 2007).

Utifrån nya styrdokument från regeringen har skolverket utformat olika punkter gällande användning av digitala verktyg och hur de skall integreras i undervisningen (Skolverket, 2018). SFI elever ska lära sig att läsa och skriva, kommunicera och ta till sig information med hjälp av digitala verktyg och hjälpmedel. ”I ett allt mer digitaliserat samhälle ska vuxenutbildningen också bidra till att utveckla elevernas digitala kompetens. Utbildningen ska bidra till att alla elever utvecklar förståelse för hur digitaliseringen påverkar individen och samhällets utveckling. Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda

digital teknik.” (Skolverket, 2019). Skolverkets krav för vad eleverna ska lära sig och uppnå är tydliga, men hur lärarna ska komma till väga är inte specifikt. På grund av detta arbetar olika SFI-verksamheter och -lärare runt om i landet med att försöka komma fram till gemensamma arbetsmetoder för att kunna uppfylla de uppsatta kraven från skolverket. Skolverket har även satt upp mål och riktlinjer för undervisningen med fokus på information och hanteringen av denna. Ett av målen som satts upp på eleverna är ”[...]kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande, [...]” (Skolverket, 2019). Riktlinjerna från skolverket gällande digitala verktyg är, ”Alla som arbetar inom vuxenutbildningen ska [...] organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda digitala verktyg på ett sätt som främjar kunskapsutveckling (Skolverket, 2019). Dessa SFI elever ska nu även lära sig att använda digital teknik samtidigt som de tacklar lärandet av ett nytt främmande språk. Detta blir en stor utmaning för både elever och lärare. Lärarens utmaningar här är att ge det stöd elever behöver i den språkliga undervisningen, med hjälp av verktyg som är nya för elever och ibland också för lärarna. Lärarna har dessutom en skyldighet att förse eleverna med information om samhället och hur de ska använda digitala verktyg för informationssökning, som ska hanteras bland annat på ett källkritiskt sätt. Alla dessa utmaningar är viktiga för lärarna att arbeta med och möta, för att kunna göra det svenska samhället tillgängligt för alla.

Frykman (2017) hävdar att om elever ska lyckas i sitt lärande ska digitala verktyg användas som ett stöd för lärare. Digitala verktyg ska användas som resurs i undervisningen för att effektivisera språkinläringen. Annars bidrar verktygen inte med något värde. SFI lärare ska först kunna tydliggöra vad eleverna behöver utveckla och sedan välja vilken metod man ska användas i undervisningen. Därför är det viktigt att tänka på undervisningens innehåll och vilka verktyg som kan vara till hjälp (Frykman, 2017).

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur SFI lärare skapar undervisning med hjälp av digitala verktyg i samband med språkinläring för analfabeter.

Frågeställningar

1. Hur undervisar SFI lärare vuxna analfabeter?
2. Hur används digitala verktyg som hjälpmedel i SFI undervisningen?

Litteraturgenomgång

Undervisningsmetoder

Mörling (2015) skriver att kommunikation i är en viktig del i undervisningen, speciellt för analfabeter. Eftersom en analfabet inte kan hämta information från skriftliga källor blir det han eller hon ser och hör en viktig källa för inläring. Att lyssna, tala och illustrera med bilder är viktiga metoder i undervisningen. Mörling (2015) beskriver hur lärare kan använda sig av bilder i sin språkundervisning med analfabeter. Att klistra upp bilder på tavlan kan vara ett stöd för minnet och att ge texten ett sammanhang. Innan en analfabet kan börja tala är det viktigt att lyssna på hur olika ord uttalas många gånger om. Stöd för talövningar kan också innehålla bilder till orden, som man övar på att säga högt till varandra. Exempelvis är olika skrift stilar och användningen av olika färger på texten en metod att kommunicera med SFI eleverna. Läraren kan bland annat använda sig en av tidigare bestämd kod genom att skriva information på tavlan med olika färger och kursiverad text. Blå färg kan betyda en särskild kategori av ord, som till exempel verb, alla verb som skrivs på tavlan är blåa vilket gör det lättare för eleverna att identifiera och lära sig.

Mörling (2015) skriver också att rutiner i klassrummet är viktigt för att en analfabet ska känna sig trygg och utveckla sin inläring. En dag kan börja med att sammanfatta tidigare uppgift och vad man lärde sig under föregående lektionen. Det är även viktigt att SFI elever använder ord och fraser som hör till den aktuella dagen, exempelvis vilken dag och datum det är. Då kan eleven se ett mönster som lätt går att sättas in i och följa. Lärare bör även ha tydliga strukturer och utgå från tydliga instruktioner. En lärare kan sätta ihop ett häfte med bilder och fraser kopplat till ett specifikt tema. Eleven kan på så sätt bli motiverad att lära sig genom att vända blad, och kan också bläddra tillbaka och använda häftet som lexikon. Mörling (2015) anser att kortsiktiga mål är viktigt att undervisning. När eleven vet vilka mål som ska uppnås under en eller några få lektioner, så kan elever lättare göra framsteg i sin språkutveckling. Eleven kan på så sätt också följa sin utveckling.

Eklund och Thörnroth Engborg (2018) nämner didaktisk planering som ett helhetsperspektiv att utgå ifrån vid planeringar sin undervisning med digitala verktyg som hjälpmedel.

Skolverket (2016) beskriver att didaktisk planering ska utgå från frågor om vad som ska läras

ut och vem som ska lära sig. Hur ska något läras ut, för vem och varför? I samband med digitala verktyg i undervisningen är det viktigt med didaktisk planering. Det underlättar att förstå och analysera elevernas måluppfyllelse. Digitala verktyg ska alltid väljas med hänsyn till vilket undervisningsmål man arbetar med. Skolverket (2016) hävdar att lärare ska tänka ut vilka hjälpmedel som ska användas, vilket innehåll SFI eleverna ska lära sig och vilka strategier som kan följas.

Basaran (2016) hävdar att utvecklingsarbete inom SFI blir viktigt när digitala verktyg införs som obligatoriska hjälpmedel. Många lärare behöver ändra sitt arbetssätt och fokusera mer på att undervisa digitalt. En annan utmaning för lärare är att analysera vad som ska läras ut och vilket digitalt verktyg är passande att använda som hjälpmedel, särskilt för analfabeter som saknar grundläggande kunskaper i ett nytt språk. Det viktiga i undervisningen är elevernas lärande och att de ska kunna utvecklas i språk. Därför behövs kompetensutveckling för att lärare ska kunna kombinera sina pedagogiska och didaktiska kunskaper med tekniken i undervisningen. Författaren menar även att lärare behöver tänka på nya sätt kring undervisningen och vara öppna för nya idéer (Basaran, 2016)

Språkinläring

Första mötet med språket i skrift är det första steget i elevens lärandeprocess mot att kunna läsa och skriva. Denna process kallas för *Den fonologiska cirkeln*. Den fonologiska cirkeln består av sex steg som börjar med att eleven möter språket och lär sig att med hjälp av språk kan man både tala och lyssna. Andra, tredje och fjärde steget är att dela upp språket i olika delar, kortare ljud, och förstå samband och likheter mellan dessa. I femte och sjätte steget lär eleven sig att plocka isär och ihop delar och förstå betydelsen i att de hamnar i rätt ordning (Björk och Liberg, 2004). Hylén (2016) beskriver en undervisningsmetod, flippat lärande, som ska hjälpa elever i sin språkinläring. Metoden innebär att eleverna kan förbereda sig inför lektioner med hjälp av digitala verktyg. Lärare kan välja att dela ett blogginlägg med en video, en podcast eller Powerpointpresentation som eleverna kan kolla på före och efter lektion. Även Eklund (2016) lyfter fram metoden flippat klassrum som en lärprocess att använda i klassrummet. Metoden inleds med en presentationsfilm om arbetstemat, då kan eleven se och fördjupa sig i innehållet med hjälp av bilder. I nästa steg följer en digital ljudfil

med frågor om filmens innehåll, eleven får tid att fundera och reflektera över det som han eller hon har sett. För att enklare kunna svara på frågorna följer några stödord som är skrivna med stort teckensnitt och är färgmarkerade. Orden kan eleverna använda för att bygga meningar.

Genom att använda digitala verktyg ökar inte bara intresse för studierna utan även engagemanget i läsningen och skrivandet hos eleverna. Den digitala kompetensen utvecklas även när digitala verktyg tillämpas som en del av undervisningen (Beach 2012). Det ökade engagemanget har även dokumenterats i en studie av Barone och Wrights (2009), som sammanställer att elevernas intresse och involvering ökar i undervisningen när man introducerade digitala verktyg och medier. Engagemanget ökar mest i läs- och skrivuppgifterna, som exempelvis i samband med fritt skrivande eller sökning efter relevant fakta att använda i sina texter under kreativt skrivande. Denna typ av uppgift utvecklar inte bara elevernas skriv- och läskunskaper, detta förser också eleverna med ökat förståelse för informationssökning och hur internet och digitala verktyg kan användas för olika ändamål, som enligt Barone och Wright (2009) utvecklar eleverna ytterligare.

Mörling (2007) menar att alla människor är begränsade i sina kunskaper. Dock finns det en skillnad mellan en analfabet och en läskunnig person. Läskunniga kan använda sig av olika informationskällor medan analfabeter är begränsade i sina källor och kan endast använda muntlig information. Författaren beskriver hur analfabeter först möter skrift i skolan. Till skillnad från små barn som redan talar språket och bara behöver lära sig skriftspråket, behöver analfabeter lära sig talspråket samtidigt som de lär sig att läsa och skriva för första gången. SFI elever får lära sig grunderna och vikten av att följa en viss struktur i språket, därför är det viktigt med upprepningar och repetitioner inom språkinläring (Mörling, 2007).

Enligt Fridolfsson (2015) finns det två metoder för läsinläringen som lärarna arbetar utifrån det inom svenska språkundervisningen. Den första är *ljudningsmetoden* som innebär att eleverna lär sig olika beståndsdelar, grafemen och fonemen som de sedan sätter ihop till ord. Den andra metoden kallas för *ordbildsmetoden* och innebär ett helhetsperspektiv vid textgranskning, som man sedan bryter ner till mindre delar med hjälp av bilder (Fridolfsson, 2015).

Digitala verktyg i undervisningen

När det gäller den unga befolkningen skriver European Commission (2018) att mer än 80 procent i Europa använder internet dagligen, detta i sociala sammanhang och andra aktiviteter. Användningen av digitala verktyg i skolorna når dock inte samma utsträckning, detta eftersom både lärare och elever saknar kunskapen om hur dessa verktyg kan användas i utbildningssyftet. Detta leder i sin tur till att lärarna och skolorna upplever ett krav att lära ut och utveckla elevernas digitala kompetens på grund av den ständiga ökningen i användandet av den digitala tekniken i skolan. (Regeringskansliet, 2017). Den digitala kompetensen ökar trots detta, det framgår i Skolverkets IT-uppföljning från 2015 (Skolverket, 2016).

Den digitala kompetensen och utvecklingen av denna är en av många centrala faktorer som måste uppfyllas för att förbättra användningen av digitala verktyg. Detta påstår Europaparlamentet som tydliggör att den digitala kompetensen är väsentlig för alla människor (SchoolEducationGateway, 2017).

Behovet av forskning inom ämnet och bristen som finns är också något som Eriksson och Lapadatovic (2016) tar upp. Hur man uppnår digital kompetens, enligt de, är fortfarande oklart. Forskning kring ämnet och hur lärarna ska kunna vägleda sina elever i att uppnå kunskapskraven med hjälp av digitala verktyg behövs (Eriksson och Lapadatovic, 2016).

Flera insatser kring detta ämne bör göras, skriver European Commission (2018) också, det saknas insatser som involverar hur digitala verktyg bör och ska användas i skolor. Forskning inom digital kompetens som finns nu är inte bara begränsad, utan är dessutom ofta fokuserad på bara ett område, arbetet med yngre elever. Insatser som lär lärarna hur de ska jobba för att vägleda och hjälpa eleverna att uppnå högre digitala kompetens. Digitala verktyg utgör en viktig del av undervisningen för unga elever.

En studie om digitala verktyg och effekten den har på urbana områden i Indien har visat att digitala verktyg och hjälpmedel gör informationen mer tillgänglig för eleverna. Eleverna kan lära sig på ett mer flexibelt sätt, ett sätt som de kan anpassa efter sin egen takt som inte är beroende av att de måste närvara i skolan eller befinna sig i klassrummet. Förutom det traditionella upplägget av lektioner kan digitala verktyg innebära tillägg i form av ljud, video och bilder, medel som underlättar förståelsen och inläringen. Dessa verktyg effektiviserar inläringen och gör den mer intressant, skriver studien (Anand, Saxena och Saxena, 2012).

En annan studie som har upplyst fördelarna med användningen av digitala verktyg är Blikstad-Balas (2015). Den norska studien visar ett samband mellan olika förmågor och användningen av datorer och internet. Studien påstår att dessa samband är viktiga att finna, studera och definiera för att kunna förstå hur eleverna påverkas. Denna förändring som digitala verktyg har medfört inte endast positiva aspekter, de negativa sidorna behöver undersökas och forskas vidare inom. Användningen av digitala verktyg medför en svårighet hos eleverna, vilket ibland inte kan urskilja mellan personliga och skolrelaterade kompetenser, skriver (Blikstad-Balas, 2015). Studien visar även att det saknas undersökningar i hur användningen av digitala verktyg och olika metoder påverkar eleverna, detta bör göras för att använda digitala verktyg som ett verktyg i undervisningen (Blikstad-Balas, 2015). Användningen av digitala verktyg, IKT, inom EU var fokuset i en annan undersökning. (SMART 2010/0039, 2012a). Denna visade att lärare oftast använde digitala verktyg i sitt förarbete och i sin planering för lektionen, eleverna får därför inte använda digitala verktyg i samma utsträckning. Enkäten visade att elevernas digitala självförtroende och digitala kompetens förbättras inte genom endast tillgänglighet, skolan måste inkludera användningen av verktygen under lektionens gång också (SMART 2010/0039, 2012a). När studien jämförde Sverige med resterande länder inom EU visade studien att lärare i Sverige får kortare antal dagar i undervisningsträning för användningen av nya verktyg i skolan, jämfört med andra EU länder. Lärarna i Sverige är därför mindre förberedda i sitt arbete och saknar det digitala självförtroendet som krävs, dock finns det obligatorisk undervisning för lärare inom användningen av digitala verktyg som håller samma nivå som resten av EU-länderna. Studien visar även att elever som har lärare som är bekväma med att använda digitala verktyg i skolan kunde överkomma hinder i skolan, svårigheter i ämnen och dra nytta av verktygen även om det finns brist på datorer eller surfplattor i skola (SMART 2010/0039, 2012b).

Selander (2017) skriver om det sociokulturella synsätt och vikten den håller i språkundervisningen. Ett sociokulturellt perspektiv inom pedagogik innebär att den sociala interaktionen och kommunikationen är en viktig pelare i grunden för språkinläringen och språkutvecklingen. Detta synsätt bygger på Vygotskijs teorier, enligt Selander (2018), som bygger på interaktionen i språket. Läraren bör lägga upp sin undervisning med fokus på möten och samspel, lärare ska utrusta sina elever med informationen men låta de utveckla det vidare. Det sociala samspelet och interaktionernas positiva påverkan på språket är tydligt (Selander, 2017). Eklund och Thörnroth Engborg (2018) hävdar att digitala verktyg i

undervisningen kan hjälpa elever att utveckla sin digitala förståelse och kommunikationsförmåga. Basaran (2016) tar upp att lärare kan använda sig av olika digitala medel för att underlätta och förbättra kommunikationen med sina elever. Exempel på digitala verktyg som kan användas är kommunikationsapplikationer och bloggar. Genom olika observationer har även Eklund och Thörnroth Engborg (2018) konstaterat att lärare använder digitala resurser i sin undervisning. Dock är det digitala materialet som används under lektionerna skapat och delat av andra pedagoger, vilket kan göra det svårt för SFI lärarna att anpassa för just sina elever och deras nivå. Mycket av materialet är skapat med en grupp eller språklig nivå, och är inte anpassningsbart. Genom att använda detta material kan lärarna endast återskapa uppgiften, och möjligheten för att bygga vidare på eller förändra uppgiften kräver digital kompetens. En del SFI lärare har inte den digitala kompetens som krävs för att kunna skapa egna digitala presentationer eller förändra och anpassa det som redan finns. Eklund och Thörnroth Engborg (2018) anser att lärare ska kunna utforska användningen av ny teknik och kunna utnyttja det i sin undervisning. Vidare hävdar författarna att lärare bör använda de digitala verktyg som bäst passar sina elever, dessa faktorer är viktiga eftersom användningen av digitala verktyg är en stor del av elevers vardagliga liv.

När det gäller användningen av datorer inom undervisning med analfabeter hävdar Mörling (2007) att arbetet med en dator är ett sätt att få en omväxling med studierna. Som mål kan eleverna lära sig grunderna med hjälp av ordbehandlingsprogram. För att få kontinuitet och repetition i undervisningen använder sig Mörling (2007) av en text som eleverna jobbar med under en vecka. Det som ligger i fokus är datorn som eleverna har som hjälpmedel. Det digitala hjälpmedlet stöttar SFI eleverna i sitt skrivande, där analfabeter kan få stöttning att skriva texter och använda stora och små bokstäver rätt. Typsnittet "Comic Sans" används också som ett hjälpande verktyg, då detta typsnitt liknar de handskrivna bokstäverna (Mörling, 2007). Wedin (2010) menar att digitala verktyg är ett bra hjälpmedel för vuxna analfabeter eftersom de kan skriva med hjälp av en dator och ett tangentbord. Det blir det mindre fokus på att forma bokstäver rätt och på ett fint sätt. Analfabeterna kan istället koncentrera sig på innehållet i det de skriver.

Till lärarnas hjälp finns det idag många applikationer som kan användas som stöd för språk och läs och skriv-inläring. Applikationerna riktas för elever som saknar kunskap i ett nytt språk och behöver öva på skrivfärdigheter. Ett exempel är applikationen "ABC" där en elev

med hjälp av bild, ljus och ljud kan se hur bokstäver ser ut och sedan öva självständigt på att skriva bokstäverna digitalt. Applikationen stödjer även digital feedback för eleven att kunna ändra om och rätta sitt skrivande (Mörling, 2007). Även Eklund och Thörnroth Engborg (2018) hävdar att digitala verktyg ger möjligheten till att använda nya metoder i undervisningen. En lärare som använder digital teknik i klassrummet kan motivera eleverna, erbjuda nya sätt att reflektera över sin inläring.

Användningen av digitala verktyg och medier som ny inlärningsmetod innebär nya undervisningsmetoder och arbetssätt, nya sätt som utvecklar elevernas kunskaper. Beach (2012) skriver att forskningen inom kvalitativa metoder saknas, metoder som kan studera hur elevers läs- och skrivutveckling påverkas av digitala verktyg. Det är väldigt mycket som läraren ska ta hänsyn till och ta ställning till både på lektionerna, men även när man planerar sin undervisning och övningar. Det finns olika inlärningsmetoder som man som lärare kan testa fram och använda, men det gäller att kunna variera sin undervisning. Att använda bara en metod, gör så att läraren missar många fördelar och inläringstillfällen som de andra metoderna tillåter.

Enligt Eklund och Thörnroth Engborg (2018) saknas tillräckligt med forskning kring digital kompetens, analfabeter och vuxna flyktingar. En studie från Storbritannien av Vollmer (2014), enligt Eklund och Thörnroth Engborg (2018), beskriver vikten av sociala medier, mobiltelefoner och dess inverkan på språkinläring av vuxna flyktingar i Storbritannien. Studien visar att elevernas språk utvecklas när de använder sociala medier och kommunicerar med andra digitalt. Enligt Kraschen (1998) i Eklund och Thörnroth Engborg (2018) har kommunikation med andra en stor inverkan på språkinläringen och speciellt när interaktionen sker på sitt andraspråk.

Elbro (2009) förklarar att vid inläring av ett nytt språk är det viktigt med avkodning och att elever kan göra tolkningar av olika ord. Läraren bör kunna ta hjälp av avkodningsmetoden för att hjälpa elever att förstå ett ords innebörd och inom vilken kontextordet kan användas. Det är även viktigt att ge eleven tid att öva de nya orden och kunna skriva de i texter och olika sammanhang. Lärare ska även vara medvetna om att variation av olika metoder och lektionsanpassning kan underlätta inlärningsprocessen, eftersom alla elever lär sig på olika sätt Elbro (2009). Även Björk och Liberg (2004) beskriver en inlärningsmetod med hjälp av bilder i undervisningen. Den metoden använder lärare sig av för att fånga elevers intresse,

metoden tydliggör vad olika ord betyder. Montebello (2017) anser att användning av digitala verktyg är bra hjälpmedel för språkinlärningsmedel i undervisningen. Det visa en studie som lyfter fram att digitaliseringen utvecklar de vuxna analfabeterernas språkkunskaper positivt. De språkliga kunskaperna som lärs med hjälp av digitala verktyg ska individen även kunna använda utanför skolan för en effektiv språklig utveckling (Montebello, 2017).

Metod

Forskningsmetod och urval

Forskningsmetoden som används i denna studie är kvalitativ. Studiens fokus är att genom intervjuer och observationer undersöka hur lärare inom SFI 1 jobbar med digitala verktyg när de undervisar analfabeter. Enligt Patel och Davidson (2011) används kvalitativa intervjuer och observationer när en studie ska förklara och beskriva hur olika frågeställningar hanteras och bearbetas av de intervjuade. Studien utför av en lärare med fyra års erfarenhet av att arbeta inom SFI, vuxenutbildningen och digitala verktyg i undervisningen. Denna erfarenhet och kunskap inom området var värdefullt i studien. Frågeställningar för detta arbete, frågorna på intervjuerna och fokusområden vid observationerna byggde på denna förkunskap. Stukát (2005) hävdar att forskningen av en specifik plats innebär att man fokuserar på att studera och analysera ett enskilt fall och ett visst område. Generalisering är inte giltigt eftersom fokus ligger på intervjuer och observationer inom denna skola och inom detta fall (Stukát, 2005).

Undersökningen ägde rum inom vuxenutbildningen på en skola i södra Sverige.

Skolan är medelstor i relation till andra skolor. Skolan erbjuder SFI i många former och erbjuder även kurser i datorkunskap. Även distansstudier, halvdistanstudier och flexibla kurser med individuella studieplan och digitalt material inom SFI erbjuds, dessa former var dock inte av intresse för studien, då eleverna som läser dessa inte är analfabeter.

Organisationen har sedan början av år 2018 arbetat på olika sätt för att kunna inkludera digitala verktyg i skolans undervisning. Detta i form av att erbjuda lärarna workshops, kompetensdagar med fokus på arbetet med digitala verktyg och litteraturläsning där lärarna fick läsa Eklund (2018) och Eklund och Thörnroth Engborg (2018). Skolan och de olika arbetslagen i skolan har köpt in en mängd olika digitala tjänster, eller påbörjat ett gemensamt arbete där man bygger material-databaser. Dessa databaser har man som syfte att använda för att gemensamt kunna arbeta och förse eleverna med likvärdig undervisning för alla eleverna oberoende av lärare eller grupp. Arbetsgruppen som arbetar med eleverna som läser A- och B-kurserna, undervisa analfabeter, har även byggt ihop sina egna krav på eleverna i form av en kunskapslista. Denna lista innehåller olika moment som eleverna måste lära sig, känna till men främst får tillfälle att arbeta med innan kursen är avslutad. Dessa moment är uppdelade i olika svårighetsgrader, för olika kurser, och inkluderar till exempel: starta dator, logga in,

starta webbläsaren, och skriva e-post. Organisationen i skolan var fungerande, böckerna som användes och tjänsterna som köptes in var anpassade för vuxna SFI-elever, och inom SFI 1 fanns det tjänster som var anpassade för analfabeter. Dock behöver organisationen ge lärarna mer tid och utrymme att testa dessa tjänster och metoder.

De som deltog i studien arbetar som SFI 1 lärare och har flera års erfarenhet inom sitt yrke. Det var viktigt för studien att välja erfarna lärare för observation och intervju, eftersom dessa kan luta sina metoder och arbetssätt mot tidigare erfarenheter och kunskaper. Detta var även viktigt för att kunna besvara frågeställningarna för studien, och uppfylla studiens syfte. Fyra lärare valdes. Två av dem undervisade inom SFI 1 kurs A och två undervisade i kurs B. Lärare som undervisar i A och B kursen är de som möter eleverna som är analfabeter. Inom SFI 1 finns även en C och D kurs. Elever som läser dessa kurser har lärt sig att läsa och skriva och är därför inte längre analfabeter, varför de valdes bort.

Urvalet av läraren var problematisk, totalt tillfrågades tolv lärare. Många av lärarna som tillfrågades tackade nej på grund av tidsbrist och andra orsaker. Eftersom studien och undersökningen fokuserar på användningen av digitala verktyg i klassrummet vid undervisning av analfabeter, tillfrågades lärarna som jobbar mycket med digitala verktyg i första hand. När inte tillräckligt många kunde delta, tillfrågades andra lärare inom SFI 1 gruppen. Det slutliga antalet lärare som deltog är de fyra ovannämnda, varv en inte alls jobbar med digitala verktyg i sin undervisning. Besöken ägde rum under ett lektionstillfälle hos de fyra lärarna som ställde upp, lektionerna som observerades var sedan tidigare planerade och har inte förändrats på grund av observationen. Lektionerna är på grund av detta vardagliga för just dessa grupper och elever. Verktygen som användes under lektionerna var bekanta för eleverna och läraren till varje grupp hade en fungerade relation och ett bra samspel med sina elever.

Litteraturundersökningen

Litteraturundersökningen gjordes via olika sökmotorer och bland annat användes universitetsbibliotekets databaser, Google Scholar, skolverkets webbsida och litteratur från böcker från biblioteket. I studien användes även källor som rekommenderades av lärarna i studien. Källorna var olika böcker som lärarna på skolan hade läst och arbetat med i sin

undervisning. Böckerna byggde på undervisningsmetoder och hur man kan arbeta med digitala verktyg inom SFI. Artiklarna som valdes hade en pedagogisk grund och innehållet var relevant för ämnet. Att finna en undersökning eller en studie som hade analfabeter som lär sig ett andra språk med hjälp av digitala verktyg har visat sig vara utmanande. Studier som följde elevernas utveckling inom språkinläringen följde oftast unga elever som lärde sig använda digitala verktyg. Även studier med digitala verktyg som hjälpmedel i klassrummet från en pedagogisk eller en social synvinkel finns. Avgränsningen som denna uppsats har och urvalsgruppen, vuxna analfabeter som läser SFI med hjälp av digitala verktyg, är snäv och inte förekommande i många studier. Nordgren (2018) skrev en uppsats om hur lärare på SFI undervisar med hjälp av digitala verktyg, även hon fann att tidigare forskning var svår att finna och källorna som används i Nordgrens studie användes även i denna studie. Att finna studier som har följt SFI-elever och deras framgångar i form av tydliga resultat, båda positiva eller negativa, hade varit idealistiskt. Eftersom detta inte fanns kan denna studie och studier som Nordgrens (2018) fylla bristen som finns inom detta område.

Etiska övervägande

Trost (2014) hävdar att de personer som ingår i studien ska vara frivilligt delaktiga och kan därför också välja att avbryta sin medverkan i studien. De intervjuade lärarna gav muntligt godkännande att delta i studien och fick även veta att datan som samlas in är sekretessbelagd och innebär att ingen känslig information avslöjas i studien. Trost (2014) menar att det är viktigt att deltagare i studien vet att informationen som delas till andra via studien anonymiseras och att känsliga uppgifter endast används i forskningssammanhang. Som hänsyn till etiska regler spelades därför intervjuerna inte in och endast anteckningar användes. Anteckningarna var i form av korta citat och stödord från intervjuerna, en kort notering för markanta händelser under observationerna. Lärarnas namn noterades inte i anteckningarna, redan från start fick lärarna siffrorna 1-4 och det finns ingenting i studien som antyder till lärarens identiteter eller skolan de jobbar i. En studie som följer hur lärarna jobbar och om de jobbar för att kunna uppfylla skolverkets krav uppfattades av studiens ledare, av tidigare erfarenheter, som ett känsligt ämne. Därför var sekretets är högsta vikt inom båda studiens gång och hur studien presenteras.

Intervjuer och observationer

Genom observationer av lärarnas lektioner kunde jag förstå undervisningsmetoderna som används i klassen. Lektionsbesöken gjorde det även tydligare vilka verktyg som användes mest under lektionerna. Observationer av SFI undervisningen har varit en viktig del av denna studie. Genom att betrakta hur lärarna jobbar kunde jag följa vad som sker i klassrummet och vilka färdigheter och kunskaper SFI eleverna får träna på.

Intervjuerna som genomfördes efter observationerna hade ett vidareutvecklande syfte. Genom att ställa följdfrågor till lärarna efter lektionsbesöken kunde lärarna dela med sig av sina tankar och tydliggöra sina val av undervisningsmedel och användandet av digitala verktyg. Lärarna hade även möjlighet att förklara sitt arbetssätt och tydliggöra sitt val av olika undervisningssätt. Eftersom syftet med studien är att undersöka hur SFI lärare skapar undervisning med hjälp av digitala verktyg för att lära ut språk till analfabeter valdes anpassande intervjufrågor, dessa finns i Bilaga 1. Innan frågor för intervju formuleras bör man sätta sig in i ämnet som ska studeras för att kunna få tillräckliga förkunskaper om området och verktygen som finns tillgängliga redan innan man påbörjar sin studie (Patel och Davidson, 2012). Eftersom studien genomförs av en lärare med flera års erfarenhet som lärare, speciellt inom vuxenutbildning, fanns det redan kunskaper om ämnet. Digitala verktyg i vuxenutbildning är något som jag jobbar med och som det finns väldigt lite forskat inom. Många kollegor känner sig osäkra i sina kunskaper inom detta område och en studie som följer hur andra lärare arbetar, hur de tänker kring sin undervisning och vilka digitala verktyg som de implementerar i sina klassrum kan vara till hjälp. Därför är det viktigt att formulera frågorna för intervjun på ett genomtänkt sätt, som i sin tur kan leda till tydliga och givande svar. Att en fråga förblir en fråga är också essentiellt, och inte två eller tre frågor inbyggda i en, detta för att få bästa resultat av intervjuerna (Torst, 2014). Torst (2014) skriver även om vikten av att följa samtalsetiken vid intervjuer, eftersom detta är ett nytt och känsligt ämne. Utöver studiens syfte baserades även frågorna på litteraturgenomgången.

Enligt Eklund och Thörnroth Engborg (2018) är det viktigt att vuxna analfabeter kan komma in i samhället. Därför har skolan och SFI undervisningen en stor roll för att lära ut grundläggande kunskaper som är viktiga för att bland annat kunna kommunicera med olika myndigheter och organisationer via digitala verktyg. Eklund och Thörnroth Engborg (2018)

lyfter även fram att det är viktigt att lärare lär SFI elever hur man använder och handskas med digitala verktyg, eftersom den tekniken utgör en stor del av elevernas vardagliga liv.

Björk och Liberg (2004), Elbro (2009) hävdar att arbeta med digitala hjälpmedel i form av bild och avkodning gynnar elevernas språkutveckling. Detta pedagogiska arbetssätt har visat en positiv språkutveckling hos eleverna.

Dataanalys och kritisk tänkande

Efter genomföring av observationer och intervjuer sammanställde jag mina anteckningar till löpande text. På detta sätt kunde jag jämföra, och analysera svaren från intervjuerna med varandra och kunde sedan relatera informationen och koppla till litteraturforskningen. I analysen finns många likheter mellan data från intervjuerna, observationer och litteraturen. Mycket av det som litteraturen lyfter fram är positivt till ämnet. De brister som litteraturen tar upp är att det kan saknas rätt kompetens hos lärarna för att kunna använda digitala verktyg i undervisningen. Intervjuerna visar att en del lärare, en av de fyra som följdes och många av de tillfrågade lärarna, känner en osäkerhet i att använda digitala verktyg.

Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet i olika delar, först observationerna och sedan intervjuerna för varje besök. Underkapitlen har kategoriserats i fem kategorier, SFI och det svenska samhället, tankar kring digitala verktyg, användning av digitala verktyg, pedagogiskt arbetssätt, planering, mål och struktur. Dessa kategorier var områden som ständigt förkom i litteraturen och teorin om SFI undervisning, därför blev dessa vaga utgångspunkter för intervjuerna och observationerna. Eftersom frågor inom dessa fem underkategorier gav mycket värdefull information om området och hur lärarna jobbar och tänker blev de sina egna delkapitel i studiens resultatdel. Det var även viktigt att ställa frågor inom kategorier som ”pedagogiskt arbetssätt” och ”planering, mål och struktur” för att besvara studiens första frågeställning *hur undervisar SFI lärare vuxna analfabeter?*. För att besvara den andra frågeställningen *hur används digitala verktyg som hjälpmedel i SFI undervisningen?* fick fokuset ligga på kategorierna ”användning av digitala verktyg” och ”tankar kring digitala verktyg”. Läraren tankar och attityder kring sitt material är viktigt och påverkar hur de använder det och i vilken utsträckning. Sist och absolut inte minst var kategorin ”SFI och det svenska samhället”, digitalisering är en viktig del av samhällsutvecklingen, genom samtala med läraren kring denna fråga kan man lättare förstå hur hen tänker och vikten hen lägger på digitaliseringen i sitt klassrum. Dessa fem kategorier är viktiga aspekter som man bör ha i åtanke när man talar om digitalisering av vuxna SFI elever. Genom att dela upp lärarnas svar inom dessa kategorier blev jämförelsen mellan lärarna och resultatet tydligare.

Observationer

Observation 1

Observationen hos lärare 1 fokuserar på elevernas läsförmåga. Lektionen börjar med att läraren frågar eleverna om dagens datum och vilken veckodag det är. Eleverna försöker prata svenska med lärarens uppmuntran. Svaren skrivs på tavlan som eleverna i sin tur skriver i sina häften. Sedan plockar läraren fram laminerade bilder med enkla ord på som ”äter” ”gott” och ”äpple”. Läraren påminner eleverna om förra lektionens innehåll och frågar om de kan uttala orden och använda dem i meningar. Innehållet av dagens lektion är att eleverna tillsammans med lärare lär sig nya ord och fraser från deras SFI böcker. Böckerna innehåller enkla texter med bilder och ord som används i vardagen. Ett exempel är ”Anna går och handlar på Ica.”

Läraren läser högt och eleverna försöker säga fraserna efter. Som stöd använder lärare 1 laminerade bilder på nya ord i boken. Läraren använder också mycket kroppsspråk för att förklara vad orden betyder. Eleverna får också skriva av de nya orden i sina häften. Läraren använder sig inte av digitala verktyg. Enda gången läraren använder datorn är när hon ska föra närvaron på eleverna i slutet av lektionen.

Observation 2

Observationen med lärare 2 hålls i datorsalen. Läraren startar lektionen genom att välkomna eleverna och gå igenom instruktioner för dagens uppgift. Eleverna ska träna på att skriva sina personuppgifter digitalt med hjälp av datorn och programmet Word. Eleverna ska öva på att knappa in sitt personnummer, telefonnummer och adress. Läraren guidar eleverna stegvis och skriver upp ”namn, adress, personnummer och telefonnummer” med förklaringar till vad de ska skriva. Språket som läraren använder är enkelt och grammatiskt inkorrekt för att det ska vara lättförståeligt för eleverna. Vissa elever har förkunskaper i hur en dator används men inte hur programmet Word fungerar. Det är åtta elever med på lektionen vilket underlättar för läraren att gå runt och hjälpa eleverna. Läraren visar eleverna hur man börjar på en ny rad och hur man sparar dokumentet.

Observation 3

Observationen med lärare 3 hålls även den i datorsalen. Läraren har kopplat ihop surfplatta, projektor och dator och repeterar med eleverna hur man kan logga in på sina e-mejl. Eleverna har förkunskaper om hur de loggar in eftersom de har varit i datorsalen några gånger tidigare. Därför är inloggning demonstrationen bara en påminnelse för de som behöver det. Lektionens syfte att lära sig hur man skriver ett e-mejl till sin lärare. Läraren berättar att ett meddelande börjar med hälsningsfras, innehåll och har ett avslut. Läraren ger tydliga instruktioner på vad meddelandet ska ha för innehåll och skriver exempel på tavlan med hjälp av elevernas delaktighet. Eleverna väljer själva vilka ord och fraser de vill använda, exempelvis ”jag är sjuk idag” ”jag kommer inte till skolan”. Läraren visar eleverna tekniska funktioner på hur man väljer att skriva stora och små bokstäver. Läraren använder sig av enkla meningsstrukturer och väldigt få tekniska begrepp, för att eleverna ska göra texten större säger läraren ” skriva stort, klicka på stort A.”

Observation 4

Observationen med lärare 4 är en lektion där digitala verktyg används mycket. Elevernas uppgift är att jobba fram ett manus som de kan använda i nödsituationer och när de ringer nödsamtal till 112. Manuset ska skrivas av SFI eleverna i par och till hjälp använder de sig av en surfplatta. Läraren och SFI eleverna har diskuterat ämnet i några lektioner, och eleverna har tränat på lämpliga begrepp att använda i nödsituationer. Därför börjar lektionen med repetition av enkla meningar man kan använda när man ringer. Eleverna skriver ner enkla meningar på papper och får hjälp med rätt formulering av läraren. På lektionen finns även en studiehandledare som hjälper en del SFI elever på sitt modersmål.

En inlärningsmetod som läraren använder är QR-kod. Läraren omvandlar ett Youtube klipp som utspelar ett nödsamtal mellan 112 och en person i behov av hjälp till QR-kod. Läraren skriver ut koden och hänger upp den på tavlan, så att eleverna kan med hjälp av sina surfplattor scanna koden och öva under lektionen. I slutet av lektionen får eleverna var sin kod som de kan med hjälp av sina mobiler använda, lyssna och träna på samtalet hemma. Som läxan till nästa lektion får eleverna lära sig nödfraser som ”jag behöver hjälp” ”jag är sjuk” ”det brinner”.

Intervjuer

Under intervjuerna berättade lärarna att verksamheten har satsats stort på digitalisering. Lärarna på SFI har arbetat med digitalisering sedan hösten 2018. Genom att läsa litteratur, gå på föreläsningar, observera varandras lektioner och ha workshops och diskussioner med kollegorna. Till sin hjälp har lärarna använt sig av litteratur som undervisningsunderlag med konkreta steg som lärarna kan följa och ha som stöd i sin undervisning. Med hjälp av tydliga mål hoppas lärarna i gruppen att eleverna ska få en rättvis och jämn undervisning oavsett vilken grupp de läser i eller vilken lärare de har.

SFI och svenska samhället

Lärare 1 tycker att det är viktigt att SFI eleverna lär sig att följa rutiner, både i skolan och utanför. Analfabeterna har ingen skolbakgrund och ofta har männen jobbat med fria arbetstider och kvinnorna varit hemma med barnen. Vilket gör att det är svårt för de att till exempel passa tider och att vara på plats. Rutiner gäller på andra platser på samhället än skolan, exempelvis hos tandläkaren och utvecklingssamtal med barnen. Lärare 2 tycker att det

är viktigt för SFI eleverna att lära sig att vara självständiga. Eleverna behöver hjälp i att exempelvis boka läkarbesök eftersom de saknar kunskaper i språket. Lärare 3 tycker att SFI eleverna ska bli en del av det svenska samhället och därför är det viktigt att lära sig om frågor som jämställdhet, demokrati och yttrandefrihet. En del elever är nyanlända från länder där det har varit krig och behöver känna trygghet för att kunna starta ett nytt liv. Lärare 4 berättar också om att SFI eleverna ska bli en del av samhället och lära sig om bland annat kulturen och hur samhället fungerar. Just nu lär vi oss hur man ringer ett nödsamtal och den typen av kunskap är viktig för eleverna att lära sig och känna till. Läraren berättar att även om eleverna inte kan besvara frågorna som räddningstjänsten ställer är det viktigt att de lär sig viktiga begrepp för att göra sig förstådda.

Tankar kring digitalisering

Lärare 1 berättar att det är svårt att prata om digitalisering med elever som saknar grundläggande kunskaper i språket. SFI elever som läser en högre kurs kan ha lättare att förstå och använda digitala verktyg för att de har fått grundläggande kunskaper. Lärare 1 tycker att eleverna ska lära sig skriva för hand med papper och penna innan man går vidare till att använda digitala verktyg. Lärare 2 är positiv till att använda digitala verktyg och säger att tekniken är en del av vår vardag och därför ska eleverna lära sig använda den också. Läraren tycker även att det är roligt att använda surfplattor i sin undervisning, även om eleverna inte kan läsa och skriva. Eleverna kan använda olika applikationer för att lyssna på ljudklipp och lära sig nya begrepp. Läraren har en blogg för klassen där hon lägger upp material till eleverna på moment man ska jobba med. Lärare 3 tycker att det är svårt att använda digitala verktyg i alla lektioner. Det som vi jobbar med nu är att eleverna ska lära sig skriva på Word. Men de behöver också lära sig hur de loggar in på banken, skickar CV eller kontaktar deras barns skolor. Läraren tycker att det är svårt att ge alla likadana instruktioner för att eleverna har olika språkkunskaper. De eleverna som har gått på SFI längre har lättare att följa instruktioner och skapa egen text. Lärare 4 har likadana åsikter och är positiv till digitala verktyg som hjälpmedel. Lärare tycker att det finns mycket som man kan använda för att hjälpa eleverna. Många bra sidor med övningar, verktyg där vi kan skapa uppgifter och tjänster som hjälper eleverna med läsning till skrivandet. Det är viktigt att man väljer rätt hjälpmedel och använder det som är anpassat för eleverna och som kan hjälpa de att nå kunskapsmålen och utveckla sitt språk. Lärare 4 berättar att skolan har workshops som visar

för lärarna hur man kan skapa en blogg. Läraren tycker det är viktigt att lära sig av varandra och hitta ett arbetssätt som passar både lärare och elever.

Användning av digitala verktyg

Lärare 1 använder inte digitala verktyg i sin undervisning men brukar använda datorn för att göra material för eleverna. Med hjälp av datorn gör läraren arbetshäften som passar elevernas språkliga kunskaper, med mycket bilder och olika färger på texten. Läraren känner sig osäker på att använda verktygen på lektioner och tycker att tekniken är svår att hantera. Läraren väljer att använda sig av tavlan, där skriver läraren upp ord och klistrar upp bilder som stöd för eleverna. Det bidrar till tydlighet, diskussioner och delaktighet bland SFI eleverna. Läraren berättar även att eleverna brukar förklara nya ord för varandra på sitt modersmål, vilket bidrar till att de tränar på att uttrycka sig muntligt.

Lärare 2 använder datorn som hjälpmedel under vissa lektioner. Förutom instruktioner på tavlan så behöver läraren också guida eleverna steg för steg i hur de exempelvis googlar en bild. Läraren berättar att det är viktigt att ha elever i mindre grupp, då hinner man bidra med det stödet eleverna behöver. Läraren använder smartboarden för att visa vilka uppgifter eleverna ska jobba med. Efter några lektioner med samma arbetssätt blir det lättare för eleverna att kunna använda verktygen på egen hand och känna till webbsidorna vi använder.

Lärare 3 tycker att digitala verktyg är bra hjälpmedel när eleverna ska öva på att skriva texter. Det är lättare att redigera texter på datorn och eleverna kan öva på att skriva, rätta till fel och ändra om strukturen på texten. Att eleverna lär sig kommunicera både muntligt och skriftligt är ett av målen vi arbetar med och strävar efter i undervisningen. Läraren berättar att kommunikationen via e-mejl är viktig att kunna och därför behöver eleverna lära sig hur e-mejl systemet fungerar. Därför jobbar vi just nu med att lära oss logga in, skriva nytt meddelande och skicka till rätt person.

Lärare 3 tycker att det är viktigt att eleverna kan använda det de har lärt sig utanför skolan också. Därför har läraren en blogg som uppdateras dagligen, där lägger läraren i förväg upp material och information om dagens lektion. Innehållet kan också vara dagens ord eller dagens läxa som eleverna kan lyssna på hemifrån och förbereda sig inför lektionen. Även bilder och videoklipp finns på bloggen för att tydliggöra och förbättra både elevens förståelse

för momentet de jobbar med och för hur digitala verktyg kan användas. Läraren berättar också att eleverna har möjlighet att skriva till sin lärare och kommentera på blogginläggen.

Lärare 4 tycker inte att boken de arbetar med har ett bra innehåll, vilket gör att lärare väljer att använda dator för att skapa eget material till sina elever. Läraren fokuserar på att övningarna ska vara lätta och roliga att arbeta med. Läraren använder QR-koder när eleverna ska kolla på ett videoklipp och göra hörövningar med inläsningstjänsten. Läraren berättar att istället för att elever ska skriva ner hela länken och det finns risk för att skriva fel är det enkelt att scanna in en QR-kod.

Pedagogiska arbetssätt

Lärare 1 tycker att tydlighet i undervisningen är viktigt, eleverna behöver konkret material att jobba med när de saknar grundläggande kunskaper i språket. När man förklarar för SFI elever är det viktigt att de förstår även om de inte talar språket, då använder lärare sig av tavlan, bilder och sin kropp för att förklara. Det första steget är att analfabeterna ska träna på att höra och uttala de nya orden. Genom att läraren läser högt kan eleverna härma det nya ordet och sedan öva på att forma bokstäverna genom att skriva tillägger läraren. Lärare 1 påpekar även att i arbetslaget jobbar lärarna med att forma orden på olika sätt genom olika storlekar och färger.

Lärare 2 fokuserar på läsförståelse. Istället för att eleverna ska lära sig texten utantill och slå upp alla svåra ord, är det viktigare att eleverna förstår textens sammanhang. Läraren arbetar med SFI anpassade böcker och övar tillsammans med eleverna på att läsa upp innehållet högt i klassrummet. Lärare 3 lägger fokus på att träna på att använda begrepp muntligt. Läraren ger instruktioner och eleverna kan arbeta i par eller i mindre grupper på att prata och diskutera ämnet de får. Ett sätt är att eleverna får små kort med ord och korta meningar som de kan använda vid diskussionen. Det bidrar till att eleverna tränar sitt uttal. Efteråt kan de även skriva kortets innehåll i sina häften. Lärare 4 tycker att cirkelmodellen är bra att utgå ifrån när man undervisar analfabeter. Läraren utgår från ett ämne som repeteras vid flera tillfällen och under flera lektioner. SFI eleverna får arbeta med ämnet på olika och varierande arbetssätt genom att göra både muntliga och skriftliga uppgifter.

Planering, mål och struktur

Lärare 1 utgår från arbetsböckerna och planerar sina lektioner utan digitala verktyg. Lärare 2 tycker det är viktigt att variera arbetssätten som elever använder för att lära sig språket. Därför kopplar läraren digitala verktyg i sin undervisning och låter eleverna skriva på datorn. Lärare 3 planerar sina lektioner utifrån elevernas kunskaper och behov. Eleverna behöver öva på att känna igen bokstäver och kunna använda de i meningar samtidigt som de behöver kunna använda digitala verktyg. Då passar det att eleverna skriver på datorn och tränar två färdigheter samtidigt. Till bedömning använder sig läraren av "Kahoot" med enkla frågor och bilder. Även lärare 4 tar med digitala verktyg i sin planering genom att bland annat välja Youtube klipp att visa för eleverna. Här tränas både hörförståelse, ordförråd och i vilket sammanhang orden används.

Eftersom lärare 1 utgår från en arbetsbok och planerar sin undervisning utifrån momenten i boken, blir målen tydliga för eleverna. Varje vecka jobbar man med samma struktur och efter varje avslutat kapitel gör man ett litet test. Lärare 2 sätter upp gemensamma mål för undervisningen och individuella mål för varje enskild elev. Elever kan uttrycka det de behöver bli bättre på språkmässigt och lektionerna planeras efter deras mål. Ofta är SFI elevernas mål att bli bättre på att skriva eller bättre på att prata svenska. Strukturen planeras efter lektionens mål, innehåll och verktyg man behöver använda då. I början av kursen sätter upp lärare 3 upp enskilda mål med sina elever med hjälp av en tolk. De mindre veckomålen tycker läraren är svårare att förklara. Därför utgår läraren från samma struktur varje vecka. Veckodagarna ser likadana ut med exempelvis högläsning på måndagar, översättning av nya ord på tisdagar osv. Även lärare 4 sätter upp enskilda mål med eleverna och har hjälp av modersmålläraren. När eleverna berättar att de behöver bli bättre på vissa moment försöker läraren ge de övningar anpassade efter deras mål.

I början är det alltid svårt att kommunicera med SFI eleverna tycker lärarna, oavsett om de är analfabeter eller inte. Därför får lärarna i början av SFI kurser hjälp av modersmållärarna eller en tolk. Med tiden utvecklas elevernas ordförråd och då kan kommunikationen ske på ett lättare sätt. Lärarna är eniga om att eleverna behöver höra så mycket svenska som möjligt. I början använder lärarna ofta sig av kroppsspråk och korta meningar på papper som eleverna kan i sin tur översätta till sitt modersmål.

Diskussion

Arbetsätt i undervisningen

Under intervjuerna berättar lärarna att de började med nya arbetsätt i samband med digitalisering på skolan. Tillsammans har man kartlagt hur arbetet ska se ut när man använder digitala verktyg. Skolan ser till att lärarna får utveckla sina arbetsätt med hjälp av litteraturläsning, föreläsningar och workshops. Basaran (2016) menar att kompetensutveckling för lärare på SFI behövs när tekniken blir obligatorisk i undervisningen. Utvecklingsarbete ger lärarna möjlighet att kombinera sina pedagogiska kunskaper med digitala verktyg. Även Skolverket (2019) beskriver vikten av att integrera digitala verktyg i undervisningen med SFI elever.

En av lärarnas arbetsätt med analfabeter är att använda mycket upprepningar. Läraren läser högt och uttalar orden tydligt så att eleverna kan upprepa de orden hon har sagt. Genom kroppsspråk och med hjälp av bilder kan eleverna förstå vad de olika orden och fraserna betyder. Att arbeta i par är också ett sätt att få eleverna att prata muntligt och träna på sitt uttal. Det här arbetsättet är något som Mörling (2015) skriver om. Författaren menar att kommunikationen med analfabeter kan underlättas genom att lyssna, tala och använda bilder som stöd. Muntliga övningar i par är viktiga eftersom analfabeter inte kan läsa och skriva. Bilderna är ett stöd för att minnas textens sammanhang och få stöd med nya ord (Mörling, 2015). Att använda bilder har också Björk och Liberg (2004) beskrivit som en metod som fångar elevernas intresse och hjälper att förklara olika ord.

Ett annat sätt som lärarna använder är att sammanställa enkla uppgifter till eleverna med hjälp av en dator. Uppgifterna är för språkinläring och har därför många bilder och texter i olika former och färger. Mörling (2015) beskriver att eleven kan lära sig bättre genom att kolla tillbaka och repetera gamla uppgifter i deras arbetshäften. Lärarna försöker att alltid använda tydliga instruktioner och med hjälp av smartboard kan läraren visa steg för steg hur eleven ska göra en uppgift. Arbetsmomenten upprepas under olika lektioner och eleverna får då en förståelse för lektionernas struktur. Mörling (2015) skriver att analfabeter kan känna sig bekväma när de känner igen lektionens upplägg och vad som förväntas av dem. Därför är det viktigt att lärare följer samma strukturer och rutiner.

Lärarna på SFI jobbar med både gemensamma och individuella mål. De gemensamma målen sätts upp av läraren inför olika arbetsmoment på lektionerna. Varje lektion har ett mål som kopplas till arbetsuppgifterna och lektionens innehåll. När kursen startar har lärarna enskilda samtal med sina elever för att sätta upp individuella mål. I detta fall är SFI elevernas mål ofta att kunna skriva och prata svenska bättre. Mörling (2015) beskriver att kortsiktiga mål är viktiga i undervisningen. Eleverna behöver få tydliga mål för varje lektion för att veta vad de ska lära sig. Individuella mål som tar längre tid att uppnå ger eleven möjlighet att följa upp sin utveckling och se sina framsteg i inläringen.

Lärarna varierar sina arbetssätt för att lära ut svenska språket till analfabeter. De tar även hänsyn till vilka mål eleverna ska jobba med och vad de ska lära sig. En av lärarna planerar lektionens innehåll genom att koppla in digitala verktyg. Då kan eleverna lära sig skriva och använda datorn som hjälpmedel. En annan lärare jobbar med hörförståelse och ordförråd genom att visa videoklipp. Eklund och Thörnroth Engborg (2018) menar att användning av digitala verktyg ska inkluderas i planeringen av undervisningen. Även skolverket (2016) nämner didaktisk planering. I detta fall ska den utgå ifrån: vad behöver SFI eleverna lära sig? Och vilka hjälpmedel ska användas?

En av lärarna använder blogg som en arbetsmetod och ett sätt att dela information med sina elever. I bloggen lägger läraren upp nya ord, videoklipp om lektionens innehåll och hur eleverna behöver förbereda sig inför lektionen. Det är en arbetsmetod som Hylén (2016) kallar för flippat klassrum och som hjälper eleverna i sin språkinläring. Även Eklund (2016) nämner metoden som ger eleverna fördjupade kunskaper om undervisningsmomenten. Metoden ger också eleverna möjlighet att fundera och reflektera över momenten de lär sig (Eklund, 2016).

Språkinläring på olika sätt

En del av eleverna som går på SFI är analfabeter och saknar grundläggande kunskaper i svenska språket. Därför lägger lärarna mycket fokus på muntliga övningar i början, och eftersom eleven läser i sin egen takt kan detta anpassas tills eleven blir bekväm med den muntliga delen. Lärarna lägger fokus på att elever kan få se bilder, lyssna på språket och tala med varandra. Mörling (2007) hävdar att eftersom analfabeter inte kan skriva och läsa är de muntliga källorna viktiga vid språkinläring. Analfabeter möter också svårigheter när de ska

lära sig att tala, läsa och skriva ett nytt språk samtidigt menar Mörling (2007). Lärare 4 utgår från cirkelmodellen vid språkinläring och repeterar därför ett visst tema under fler tillfällen. Genom repetitioner och upprepningar menar Mörling (2007) att eleverna lära sig grunderna i språket och kan utvecklas i sin inläring. Lärare 4 använder också digitala verktyg som ett språkinlärningsmedel i sin undervisning. Eleverna har tillgång till lektionsmaterialet digitalt och kan öva på det både i skolan och hemma. Montebello (2017) menar att för att elever ska få positiv utveckling i sin språkinläring ska de även kunna använda digitala innehållet från lektionerna hemma.

En av lärarna arbetar med läsförståelse och läser enkla texter tillsammans med eleverna, sedan uppmuntrar läraren eleverna att använda de nya orden i meningar. Orden förklaras med hjälp av kroppsspråk och bilder. Det är en metod som Elbro (2009) förklarar som avkodning och syftar till att eleverna tolkar orden och kan skriva de i olika texter och kan använda de i olika sammanhang.

Digitala verktyg som hjälpmedel

Lärarna på SFI utbildningen tycker att det är viktigt för eleverna att komma in i det svenska samhället. Lärarna fokuserar därför inte bara på att lära ut språket men också att låta eleverna lära sig andra kunskaper för att komma klara sig i det svenska samhället och vara självständiga. Lärare 3 lär därför ut hur eleverna kan skriva e-mejl. Den kunskapen är viktig att kunna och kan vara användbar när eleverna ska komma i kontakt med olika myndigheter. Eklund och Thörnroth Engborg (2018) skriver att digitala verktyg är en del av vardagen som hjälper oss att komma i kontakt med bland annat skolor och banker. Därför skriver författarna också att kunskaper om digitala verktyg ska läras ut till SFI elever och ska hjälpa eleverna att bli del av det svenska samhället. Lärarna som använde digitala verktyg i studien (lärare 2, 3 och 4) flätade in denna tillsammans med resterande delar av lektionen. Detta gjorde digitala verktyg och användandet av detta som en naturlig del av undervisningen.

En av de tre intervjuade lärarna använder inte digitala verktyg i sin undervisning och tycker att det är svårt att lära ut digitalisering till elever som saknar det svenska språket. Eklund och Thörnroth Engborg (2018) menar att det finns svårigheter med att hitta digitalt material som kan anpassas efter elevernas språkliga nivå och språkliga kunskaper. Författarna skriver också att vissa lärare kan sakna den kunskapen som krävs för att skapa egna digitala presentationer.

De andra tre lärarna förklarar att digitala verktyg är bra hjälpmedel när man vill variera sin undervisning och det sätt som eleverna lär sig språk på. Eftersom eleverna behöver öva på att känna igen bokstäver blir att skriva med hjälp av datorn och tangentbordet en bra övning. Eleverna får på så sätt också öva på att lära sig hur digitala verktyg fungerar. Att använda sig av digitala verktyg kan också göra det lättare att komma åt informationen med hjälp av en QR-kod istället för långa länkar. Wedin (2010) skriver att analfabeter behöver omväxling i sin språkinläring och digitala verktyg är ett bra hjälpmedel. När elever skriver med hjälp av datorn får de mer tid att öva på att skriva rätt ord och meningsuppbyggnader, istället för att lägga tid på att forma varje bokstav på ett fint sätt. Lärarna använder digitala verktyg som ett hjälpmedel i sin undervisning som ett sätt att variera sin undervisning och ett komplement till den ”ordinära SFI undervisningen”. På detta sätt blir den digitaliserade delen av undervisningen inte isolerad.

Lärarna använder olika applikationer och tjänster för att lära ut språk till eleverna. Genom inläsningstjänsten kan eleverna lyssna på texter. Genom olika videoklipp ser eleverna bilder och hör olika ljud kopplade till ämnet och genom tjänsten Kahoot kan läraren bedöma eleverna med hjälp av enkla frågor. För lärarna är det viktigt att eleverna tycker att inläringen av språket är roligt. Vilket stämmer in på det Mörling (2007) menar. Mörling (2007) skriver att det finns många applikationer som kan hjälpa analfabeter att skriva och kan kombinera bild, ljud och ljus.

Eklund och Thörnroth Engborg (2018) beskriver att användning av digitala verktyg kan skapa nya arbetsmetoder i klassrummet som motiverar eleverna och ger de nya sätt att lära sig och reflektera över sitt lärande.

Lärarna jobbar tillsammans för att hitta passande arbetssätt till eleverna. Lärarna utgår ifrån det eleverna behöver lära sig och vilka språkliga mål som ska uppnås. Utifrån det planerar lärarna in passande arbetsmoment som kan genomföras på digitala verktyg. Frykman (2017) menar att lärare ska utgå från vilka språkliga kunskaper eleverna behöver utveckla och sedan välja rätt digitalt verktyg. Författaren skriver att digitala verktyg är ett stöd för elevernas språkutveckling och för lärare arbetssätt.

Slutsatser

Studiens syfte är att undersöka hur SFI lärare skapar undervisning med hjälp av digitala verktyg i samband med språkinläring för analfabeter. För att uppfylla studiens syfte har två frågeställningar ställts. A) hur undervisar SFI lärare vuxna analfabeter? B) Hur används digitala verktyg som hjälpmedel i SFI undervisningen?

Studien visar att lärarna använder mycket muntlig kommunikation med analfabeterna. I form av kroppsspråk, bilder och ljud. Litteraturstudien visar att muntliga övningar med hjälp av att tala, lyssna och se, kan hjälpa analfabeter att utveckla sin språkinläring. Lärarna använder sig också av samma strukturer och rutiner under lektioner, vilket underlättar för eleverna att känna igen innehållet. Lärarna använder även upprepningar och repetitioner på lektionerna. De ser också till att lägga upp materialet digitalt för att eleverna ska kunna träna på begreppen, nya ord och texter hemma.

Lärarna arbetar med både gemensamma och individuella mål för att undervisa analfabeter. Genom att veta vad som ska uppnås med kursen, kan SFI elever veta vad de ska lära sig och följa upp sina språkliga framsteg vilket är i överensstämmelse med litteraturstudien.

Lärarna anpassar sin undervisning efter elevernas inlärningsbehov och vilka språkliga moment eleverna ska lära sig. Utifrån planeringen väljer lärarna passande digitala verktyg som hjälpmedel. Genom olika applikationer och webbsidor visar lärarna upp videoklipp och ljudklipp som stödjer eleverna i sin språkinläring. Litteraturen beskriver betydelsen av en bra didaktisk planering som utgår ifrån elevens behov. Eftersom eleverna på SFI läser kurser som fokuserar på progression istället för tidsbegränsningen kan eleverna få en individanpassad undervisning som med hjälp av digitala verktyg vara väldigt viktigt för deras väg in i det svenska samhället.

Eftersom tekniken är ny för många lärare satsar skolan på kompetensutveckling för att inkludera digitala verktyg i undervisningen med SFI elever. Mycket av utvecklingsarbetet sker i form av föreläsningar, workshops och litteraturläsning.

Lärarna använder datorer för att ta fram uppgifter till eleverna i språkinläringssyfte, blogg för att dela information med eleverna, inläsningstjänsten för att eleverna ska öva på hörförståelse och för att öva ordförråd används videoklipp.

En av lärarna upplever att det finns svårigheter med att använda digitala verktyg i undervisningen eftersom språket begränsar vilket digitalt material som eleverna förstår. Litteraturen påpekar också att en del lärare kan sakna kunskaper för att använda digitala verktyg som hjälpmedel. Tre av lärarna använder digitala verktyg för att variera sin undervisning. De berättar att eleverna ska lära sig språket på ett intressant sätt. Även litteraturen nämner att digitala hjälpmedel motiverar eleverna och ger de en tydlig bild över sitt lärande.

Vidare forskning

Studien som genomfördes är mycket begränsad och behandlar ett ämne med begränsad tidigare forskning. I framtiden kan en större studie göras och inkludera elevers uppfattningar och framsteg i språkinlärning med hjälp av digitala hjälpmedel. Mera omfattande studier där elevers framsteg och resultat presenteras i parallellt med vilka verktyg som användes och hur dessa anpassades i undervisningen behövs.

Referenslista

- Anand, R. Saxena, S. & Saxena, S. (2012) *E-Learning and Its Impact on Rural Areas*. I.J.Modern Education and Computer Science, 5, s. 46-52.
<https://pdfs.semanticscholar.org/1850/c8751c84ab25e8f1533eed489a429f1902e7.pdf> (hämtad 2019-10-02)
- Barone, D, Wright, TE (2009). *Literacy Instruction with Digital and Media Technologies*. The Reading Teacher, 62 (4), 292–302.
- Basaran, H. (2016) *Nyanlända elever i mitt klassrum: språkutveckling med digitala resurser*. Stockholm: Gothia Fortbildning.
- Beach, R (2012). *Uses of Digital Tools and Literacies in the English Language Arts Classroom*. Research in the Schools, 19 (1), 45-59.
- Blikstad-Balas, M (2015). *Digital Literacy in Upper Secondary School - What Do Students Use Their Laptops for During Teacher Instruction?* Nordic Journal of Digital Literacy, 10, 122-137.
- Björk, M. & Liberg, C. (2004). *Vägar in i skriftspråket: tillsammans och på egen hand*. (1. uppl.) Stockholm: Natur och kultur..
- Eklund, I. (2016). *Input Webberad alfabetisering på sfi* (Första upplagan). Naturkultur läromedel
- Eklund, I. & Thörnroth Engborg, A. (2018). *Digital kompetens för SFI-lärare: vad innebär vuxenutbildningens digitalisering?* (Första upplagan). Stockholm: Gothia fortbildning.
- Elbro, C. (2009). *Läsning och läsundervisning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Eriksson, L, Lapadatovic, M (2016), *Digitaliseringen i skolan – dess påverkan på kvalitet, likvärdighet och resultat i utbildningen*, Stockholm: Riksdagstryckeriet.
- European Commission (2018), *Communication from the Commission to the European Parliament on the Digital Education Action Plan*. Brussels, Belgium.
- Franker, Q i Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) (2004). *Svenska som andraspråk: i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Fridolfsson, I. (2015). *Grunderna i läs- och skrivinlärning*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Frykman, M. (2017). *Skolledare i en digitaliserad värld*. (Första upplagan). Stockholm: Gothia fortbildning.
- Hylén, J. (2016). *Bättre skolresultat med flippat lärande. [Elektronisk resurs]: teorier, fallstudier och praktiska erfarenheter*. Stockholm:
<https://webbutik.skl.se/sv/artiklar/battre-skolresultat-med-flippat-larande.html> (hämtad 2019-09-22)

Liberg, C., Hyltenstam, K., Myrberg, M., Frykholm, C-U., Hjort, M., Nordström, Gert Z., Wiklund, U. & Persson, M. (red.) (2007). *Att läsa och skriva: forskning och beprövad erfarenhet*. [Rev. uppl.] Stockholm: Myndigheten för skolutveckling

Montebello, M. (2017) *Digital Pedagogies for Teachers' CPD*. International Conference Educational Technologies.
https://eric.ed.gov/?q=*teaching+*adults+%2b+*digital+*illiterate&pr=on&ff1=subLiteracy+Education&id=ED579307 (hämtad 2019-09-22)

Mörling, M. (2007). *Att undervisa analfabeter: från det konkreta till det abstrakta*. 1. uppl. Stockholm: Natur och kultur.

Nationalencyklopedin, analfabetism.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/analfabetism> (hämtad 2019-09-14)

Nordgren, C. (2018). *Hur går det till? En uppsats om fem SFI-lärares undervisning med digitala verktyg*. (examensarbete 15 hp). Högskolan dalarna, Sverige. <http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:1238563/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2019-10-02)

Patel, R. & Davidson, B. (2012). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4., [uppdaterad] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Regeringskansliet (2017). *Stärkt digital kompetens i läroplaner och kursplaner*.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/03/starkt-digital-kompetens-i-laroplaner-ochkursplaner/>

SchoolEducationGateway (2017). *Digital kompetens: ett måste för lärare och elever på 2000-talet*. <https://www.schooleducationgateway.eu/sv/pub/resources/tutorials/digital-competencethe-vital-.htm>

Rydén, I. (2007). *Litteracitet och sociala nätverk ur ett andraspråksperspektiv*. Göteborg: Institutet för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.

Selander, S. (2017). *Didaktiken efter Vygotskij: Design för lärande*. Stockholm: Liber AB.

Skolverket (2016). *IT-användning och IT-kompetens i skolan*. Utvärderingsavdelningen 00067, 1-115.
https://www.skolverket.se/sitevision/proxy/publikationer/svid12_5dfee44715d35a5cdfa2899/55935574/wtpub/ws/skolbok/wpubext/trycksak/Blob/pdf3617.pdf?k=3617 (hämtad 2019-09-22)

Skolverket (2018)
<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/laroplan-for-vux-och-kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi/kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi> (hämtad 2019-09-22)

Skolverket (2019). *Förändringar och digital kompetens i styrdokument*.
<https://www.skolverket.se/temasidor/digitalisering/digital-kompetens>

SMART 2010/0039 (2012a). *Survey of schools: ICT in education*. Belgium: European Unionen.

http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/dae/document.cfm?doc_id=1800
(hämtad 2019-10-02)

SMART 2010/0039 (2012b). *Survey of schools: ICT in education: Country Profile: Sweden, Belgium*. http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-3/sweden_country_profile_30141CE0-E643-5AC4-511FC13CBA34A32C_49456.pdf
(hämtad 2019-10-02)

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2014). *Kvalitativa intervjuer* (4:e uppl). Lund: Studentlitteratur.

UNESCO (2019). <https://www.unesco.se/utbildning/utbildning-for-alla/> (hämtad 2019-09-22)

Wedin, Å. (2010). *Vägar till svenskt skriftspråk för vuxna andraspråksinlärare*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Vad förutom svenska språket tycker du är viktigt för eleverna att lära sig på SFI?
2. Hur tänker du kring digitaliseringen av SFI? Är det något som ni jobbar med?
3. Hur arbetar du med digitala verktyg som hjälpmedel i din undervisning?
4. Vilka pedagogiska arbetssätt och metoder använder du i din undervisning för att lära eleverna svenska?
5. Hur planerar du din undervisning med tanken att du har digitala verktyg som hjälpmedel?
6. Hur arbetar du med mål och struktur i din undervisning?
7. Hur kommunicerar du med eleverna som är analfabeter?

Bilaga 2

Begrepp

I denna bilaga förklaras centrala begrepp som används i studien.

Analfabet

En analfabet är en person som saknar förmågan att läsa och skriva (Nationalencyklopedin, 2019). UNESCO beskriver att analfabeter saknar förståelsen och förmågan att läsa och skriva en enkel mening som beskriver deras vardagliga liv. UNESCO hänvisar till att 16 procent av den vuxna befolkningen världen över är analfabeter. Det är vanligare med analfabeter i utvecklingsländer och bland kvinnor mer än bland män (Nationalencyklopedin, 2019).

Digitala verktyg

Digitala verktyg syftar på datorer, surfplattor och mobiler. Men även olika webbaserade tjänster som till exempel inläsningstjänsten, inloggning till email och lärande plattformar som finns online.

SFI 1

Spår 1 på SFI innefattar kurserna A, B, C och D. A kursen är anpassad för analfabeter som har väldigt få eller inga tidigare kunskaper av skolan. Kursen är anpassad för att lära ut att hålla i en penna, skriva sitt namn, använda en surfplatta, ljuda ihop bokstäver och läsa korta meningar. När eleven har utvecklat grundläggande färdigheter kvalificeras de för nästa kurs.